

Internering van Duitsers in Indië leidde tot weerwraak

Jhr. van Starckenborgh Stachouwer
consequenter dan de regering

In het rapport van de enquêtecommissie inzake het regeringsbeleid in oorlogstijd is nog een apart hoofdstuk gewijd aan de Duitse geïnterneerden in Nederlands-Indië. Men zal zich herinneren dat de internering van de Duitsers in Nederlands-Indië geleid heeft tot represailles in Nederland.

BESPREKINGEN IN SJANGHAI

Rond twee maanden na de inval van de Duitsers werd plotseling een groot aantal Nederlanders, speciaal personen die in Nederlands-Indië werkzaam waarn geweest, te Buchenwalde opgesloten. Hitler had doen weten dat hij voor elke geïnterneerde Duitser tien Nederlanders zou doen opsluiten.

Deze eerste arrestaties op grote schaal verwekten in Nederland zeer grote beroering. Bevreesd voor de Duitse dreigementen met represailles op grote schaal, hebben toen de secretarissen-generaal Snouck Hurgronje, Trip, Hirschfeld en Six, de oud-KNIL-generaal Boerstra en de voorzitter van de ondernemersbond, W. G. Jongejan, verzocht zich naar Nederlands-Indië te begeven teneinde de kwestie met de landvoogd te bespreken.

In October 1940 vertrokken de heren Boerstra en Jongejan via Berlijn en Moskou naar Sjanghai, waar zij 's landvoogds chef van het kabinet, Idenburg, en de gouvernementssecretaris Ramaer ontmoetten en zeer uitvoerig met hen van gedachten wisselden. In Januari waren zij in Nederland terug om later nog eens naar Portugal te reizen, teneinde Welter en Pekema te ontmoeten ter bespreking van deze kwestie.

De commissie constateert in haar verslag dat deze kwestie zeer gecompliceerd was en aanleiding heeft gegeven tot veelvuldig overleg tussen Londen en de landvoogd. Teneinde de zaak zoveel mogelijk uit de doeken te doen, heeft zij onder anderen Boerstra, Idenburg, Jongejan, van Starckenborgh Stachouwer en de toenmalige leden van het kabinet gehoord.

WEINIG DUIDELIJK

Het heeft de commissie daarom getroffen, dat de ministers over deze zaak en het standpunt van het kabinet bij hun verklaringen voor de commissie zo weinig duidelijke mededelingen hebben gedaan. Te meer heeft dit de aandacht van de commissie getroffen, omdat men in Londen uiteraard meer dan in Batavia de weerslag ondervond van de uitermate grote indruk, die de eerste Duitse represaille-maatregelen in Nederland maakten. De commissie heeft dan ook de bouwstoffen voor dit hoofdstuk in hoofdzaak moeten putten uit medelingen van de landvoogd en de heer Idenburg, alsmede uit documenten.

Voor zover enkele ministers verklaard hebben dat het standpunt van het kabinet met betrekking tot de interneringen is geweest, dat men geen concessies kon doen, is dit niet in overeenstemming met de indruk, die men uit de documenten krijgt. Daaruit toch blijkt van tegenstellingen tussen het kabinet, zoals dat in het bijzonder in van de heren Welter en Van Kleffens uitgegane stukken is weergegeven, en de landvoogd.

Was men in Londen niet ongenetigd verband te leggen met hetgeen in Nederland gebeurde en nog kon gebeuren, de landvoogd is steeds consequent van de gedachte uitgegaan, dat het ten opzichte van de Duitse geïnterneerden in Indië in te nemen standpunt uitsluitend diende te worden bepaald door de eigen opvattingen omtrent internationaal fatsoen, los van eventuele dreigementen der Duitsers.

Slechts gedurende de periode, dat de heer Van Kleffens en de heer Welter naar Nederlands Indië zijn geweest viel in Londen een andere toon te beluisteren. Toen werd zelfs een voorstel van de landvoogd en de twee te Batavia aanwezige ministers om tot een bepaalde vorm van uitwisseling te komen, niet aanvaardbaar geacht.

VERSCHIL VAN MENING

Blijkbaar heeft in het kabinet over de met betrekking tot de geïnterneerden te volgen politiek verschil van mening bestaan. Gezien de opvattingen

waardoor de nationaal-socialistische oorlogvoering werd beheerst is de commissie van oordeel, dat het standpunt, als zou er een mogelijkheid bestaan om met de Duitsers door overleg tot een bevredigende oplossing te komen, minder juist was dan dat van de landvoogd. De commissie kan begrijpen, dat de secretarissen-generaal in Nederland onder de indruk van de eerste interneringen in Nederland en de achtergrond daarvan in de Duitse politiek, behoefte hebben gevoeld aan contact met de Nederlands Indische regering en de regering in Londen en daarom overgegaan zijn tot het verlenen van hun medewerking aan de reizen van de heren Jongejan en Boerstra. De commissie is echter van oordeel, dat de secretarissen-generaal bij hetgeen zij met betrekking tot het onderhavige vraagstuk aan de landvoogd hebben voorgedragen, zich blijkbaar uit vrees voor verder gaande represailles niet voldoende van de Duitse wens met betrekking tot de Duitse geïnterneerden in Nederlands Indië hebben gedistancieerd en daardoor te weinig recht hebben laten wedervaren aan de vele andere aspecten, die het vraagstuk ook had.

De commissie heeft niet de indruk, dat de mededelingen van de heren Jongejan en Boerstra invloed hebben uitgeoefend op het standpunt van de landvoogd. Wel acht zij de mogelijkheid aanwezig, dat het feit dat door hun reizen een aantal maanden met besprekingen werden gevuld, er toe heeft bijgedragen de Duitsers van verder gaande represailles af te houden, hetgeen vooral in die tijd van belang was, aangezien toen de belangstelling der Duitsers voor deze kwestie groter was dan later het geval is geweest.

Amerikaanse minister van Financiën naar Europa

Washington, 7 Juni (AFP) Dinsdag werd officieel bevestigd, dat de Amerikaanse minister van Financiën, John Snyder, van plan is een studie-reis naar Europa te maken, doch tegelijk ontkend, dat deze reis in verband zou staan met de situatie in het Oude Werelddeel; men ontkende echter niet, dat volgens de opvatting der Amerikaanse regering vooral het vraagstuk van een oordeelkundige vastlegging van een stabiele verhouding tussen de verschillende Europese valutas onderling en ten opzichte van de dollar dringend een oplossing behoeft.

Snyder zal op zijn reis vergezeld worden door zijn beide intiemste medewerkers, nl. vice-minister van Financiën William McChesney Martin, en het hoofd van de afdeling internationale zaken van zijn departement, George Williams. De minister zal vermoedelijk van 1 tot 18 Juli a.s. in Europa blijven; hij heeft dusver echter nog geen officiële afspraken met Europese staatslieden gemaakt en is geenszins van plan om de minste geringste druk op de Europese landen uit te oefenen ten aanzien van een devaluatie hunner betaalmiddelen.

„Volks-militia” in Oost-Duitsland

Berlijn, 8 Juni (A.F.P.). Het onder Amerikaanse toezicht verschijnende blad „Neue Zeitung” schrijft vandaag, dat in Oost-Duitsland medische centra zijn ingericht voor de keuring van recruten voor een nieuwe „volks-militia”, die als „hulppolitie gebruikt moeten kunnen worden ingeval van nood”.

De manschappen worden gerecrueteerd uit het personeel van de genationaliseerde bedrijven in de Sovjet-zone. Volgens het blad hebben ongeveer veertig percent van de mannelijke leden van de staf van deze bedrijven zich gemeld en zijn medisch fit verklaard. Het zijn hoofdzakelijk leden van de socialistische eenheidspartij en de communistische jeugdbeweging. Het blad besluit met te zeggen, dat de volkspolitie in de Sovjet-zone de laat-